

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Magistra vieții.

Se frământă oamenii, se sdrobesc, se produce o învalmășală în desfășurarea vieții lumesti, se supără și se năcăjesc, sufer, desnădăjduiesc, până nu ajung la cunoștința adevărului.

Adevărul asupra dezvoltării vieții omenești, ca organizațiuni sociale, politice, etc., se găsește depus în știința istoriei.

În studierea trecutului găsim logica existenței și formațiunii diverselor așezăminte, peste cari trece, ca un fir roșu, neîntrerupt: compensațiunea universală, sau cu alte vorbe, — după fapte răsplata.

În istorie găsim răsplata suferințelor și biruința virtuții: întărire pentru zile grele și nădejde pentru zile mai bune...

De-aceea fericite sunt neamurile, cari și-au încălzit și întărit sufletele, în studiul și cultivarea istoriei naționale și a patriei.

Noi, Românii, încă tineri în cultură, nu am avut până acuma chip și mijloace în de-ajuns, pentru a ne cultiva în »magistra vieții«; și tocmai de aceea, mare trebuință se simte la noi, în toate păturile sociale, de a intra și noi în calea ei.

După rânduiala divină însă, toate lucrurile vin la rândul lor și bat la poarta intrării în viață, în existență...

Pé când în regatul României se desfășură o puternică activitate pe terenul istoriei naționale și bisericești a poporului român, în grelele împrejurări în cari ne-am dezvoltat noi, cei de sub coroana Sfântului Ștefan, abia am apucat în timpul modern să avem câteva lucrări istorice de valoare reală. Cunoașterea și studierea lor, este o necesitate și îndeosebi se impune păturei culte a poporului nostru, căci numai printrânsa ne vom cunoaște și vom ști pregăti viitorul.

Am relevat cele premise, pentru a atrage atențiunea cetitorilor nostri asupra monumentalei lucrări »Cartea de aur«, de d-l T. V. Păcățianu, volumele I, și II, apărute în ediția a doua.

Cartea d-lui Păcățianu nu este o istorie propriu zisă, ci este o complectă adunare de acte și documente relative la poporul nostru la mișcările lui pentru dobândirea vieții moderne.

Dar' cine nu va vedea în textele acelor vechi documente palpitul sufletului românesc, greumântul negrelor zile cari îl apăseau, razele de speranțe și momentele de strălucire a vigoarei? Cine, cettindu-le nu va urmări cu mintea, nu va trăi în sufletul său zilele grele și de înălțare; cine nu va înțelege, nu va plânge și nu se va însufleți, pentru neamul său!

Și va învăța tot omul, că nu se croiește la întâmplare soarta omenirii, ci dat-a Dumnezeu tuturor putere de înălțare, dacă pe adevăr își întemeiază silințele și cu credință muncesc.

Zilele grele sunt pătimiri trecătoare, când cei ce le îndură știu învăța să sufere, pentru a birui, la împlinirea vremii.

Icoana vremilor trecute din viața neamului nostru se găsește în »Cartea de aur«; și despre istorie, care fixează adevărul asupra trecutului, a zis un mare strămoș al nostru, că este magistra vieții.

PROGRAMELE

și

NOUA LEGE DE PREDARE

Comunicare făcută la Congresul din Nürnberg din
Aprilie 1904.

(Urmare.)

Aceeași oboseală a minții s'a observat și în cele două instituțiuni de gradul al II-lea. Deși în școala normală de institutoare, noi nu primim de cât absolvente a 3 clase secundare, totuși fiind că pe de o parte până

anul trecut exista o singură școală în toată țeara, iar pe de altă cariera învățământului prezintă singură oare care siguranță de bună stare, pentru 30-40 locuri vacante în această școală, se înscrieau 3-4 sute de candidați. Concursul riguros ce urma între acestea ne dădea, prin selecțiune, drept elevi în cl. I, tot ce putea fi presupus mai bun, mai apt de cultură, în lumea feminină românească.

În asemenea condițiuni, fenomenul de oboseală mentală, observat de toți colegii mei, are mare însemnătate. Normalistele, așa de bine pregătite și atât de riguros recrutate, în cei din tîni ani sunt eleve *uimitoare*; începînd cu cl. a IV, iar unele din a V-a pierd ori ce originalitate, ori ce brîo intelectual; iar la practica pedagogică, în anul al V-lea, o pot afirma, în mod constat, — și faptul întărește observațiunile precedente, se disting elevele cari n'au prea luat în serioase mijloacele de stimulare ale școlii și s'au mulțumit cu locuri mai modeste la clasificare.

În școala de cultură generală, se promovau în fiecare an câte 20-30 de eleve din cele 50-60 înscrise. Totuși chiar în aceste condițiuni, fenomenul uzării puterii mentale a putut fi observat. Așa, în cl. IV, unde eu îmi începeam cursul, nu găseam minți, cari să priceapă noțiunile de Psihologie și Logică, de cît tocmai în *masa inertă* a clasei, în majoritatea *mulă* a ei. În schimb aici aflam căldură sufletească, entuziasm și vigoare, ca la nici una din așa zisele premiante.

Ori cît ar fi de tristă, concluziunea vine să confirme bănuiala ce manifestam la început, că școala istoveste mințile.

Observațiunile de mai sus nu sunt, de sigur, de cît o exemplificare modestă a cunoscutei remarcă că nu elevii cei mai buni sunt producătorii cei mai fecunzi pentru societate. Dar, să nu insistăm prea mult asupra acestui punct și mai ales să nu generalizăm: pe lângă că am cădea în exagerări, îndepărtându-ne tot mai mult de adevăr, dar am risca să dăm un premiu de încurajare *lenei*, această supapă de siguranță, cu nobila menire să ne scape de supramuncă, care — slavă Domnului! — funcționează destul de bine încă și fără nici o primă!

S'ar putea zice că ne aflăm în fața unui fenomen de *supramuncă*, adică sau că *totalul* de cunoștinți este prea mare, sau că *cunoștințele* sunt *mai presus* de puterea de pricepere a copiilor. Nu. — Cauza sleirei nu este supramunca, afară numai dacă luăm acest cuvânt într'un înțeles cu desăvârșire larg. Eu așa zice că avem de-a face cu un *supra-efort*.

De-almintrelea dovada voi aduce-o tot din experiența terei mele.

În restimpul celor zece ani, la cari se referă observațiunile mele, statul român a schimbat de *trei* ori programele școlare — atât de mult se grăbește omul în țările tinere să atingă nemurirea! — La fiecare modificare numărul de cunoștinți cerute copiilor s'a *reduc* treptat, dar s'a lăsat *neatinșată* durata timpului de studiu, care este de 4-5 ore pe zi. Ei bine, istovirea pe care o observ acum, cu *programa simplificată*, este tot așa de însemnată ca și cea observată la generațiile de acum 8 ani, cari urmau o programă încărcată.

După a mea părere experiența este concludentă. Nu-i numărul cunoștințelor și nici gradul lor mai înalt sau mai jos pe scara abstracțiunii, care ostenește! Cauza trebuie căutată în *menținerea efortului*, în *tensiunea atenției*, în *continuitatea acultării*.

Din acest punct de vedere, lecțiunile de desen, de lucru, etc., dacă e vorba ca elevul să urmărească explicațiunile profesorului și să păzească simultaneitatea mișcărilor, încetează de a mai fi lucrări *recreative*, după cum le consideră de obicei dascălimea.

Faptele, materialul de observație, pe care am avut onoarea a vi-l expune, m'au dus la concluzia că uzarea inteligenței școlariilor, uzare pe care am constatat-o împreună, se datorește în mare parte supraefortului, pe care îl cere școala de la dânsii. De aci bănuieala că acest supraefort este provocat — așa zice reclamat — de isăși *organizarea învățământului* și de *nouele metode de predare*. Rămâne dar să analizăm împreună *ceea-ce constituie noua metodă didactică*, precum și *organizarea învățământului*, spre a vedea dacă nu vom putea surprinde în ele *ceva*, care să îndreptățească acuzarea de mai sus.

Așa zisa metodă nouă, — lăsând la o parte aplicațiunile ei din fiecare caz, cari aplicațiuni nu sunt cristalizate și nici trebuie nici cînd să se cristalizeze, — este mai mult un *principiu inspirator*, iar spiritul ei ar putea fi redus la următoarele formule:

1. Să se fie seamă de conexiunea ideilor din fiecare serie omoloagă de noțiuni (știință) astfel, ca în explicare să nu trecem la un inel din serie fără a fi dat pe *toate cele anterioare*, adică pe toate câte le presupune aperciperea lui. De aci necesitatea de a cerceta, din *acest punct de vedere, pedagogic*, fiecare obiect de învățămînt în parte, și a regulă succesiunea noțiunilor. Acesta e principiul care a străbătut mai adînc până acuma în practica învățămîntului.

2. Să se fie seamă de ideile ce pot forma întregi mai complexi de gîndire, fie că se găsesc în *aceeași* sau în discipline intelectuale *osebite*, să se juxtapue sau să se suprapue, după trebuință, formînd dela *început* asociația de idei la care va să ajungă copilul mai tîrziu, — și aceasta pe de o parte pentru a cruța forța mentală și timp, iar pe de alta a fixa cunoștințelor în memorie, pe cît mai multe sprijinitori.

3. A alternă cît mai mult formele de activitate intelectuală, pentru a evita istovirea unei facultăți și a aduce dezvoltarea lor armonică, fie-care folosindu-se de sprijinul ce-i dau toate la un loc.

4. A privi *suma și calitatea* cunoștințelor de dat mai mult din punctul de vedere *formal, educativ*, — fără să neglijăm pe cel *practic* — a opri ca instrucțiune să fie un *lux* intelectual, sau să rămăie în conștiință o *masă inertă*.

5. A urmări în predare mersul evolutiv al minții de la senzații la imagini, de la acestea la noțiuni, de la amintirea *tale quate* a impresiunilor la combinări și creațiuni.

6. O sistematică dezvoltare a simțurilor și a puterii de observație, obiectivă și subiectivă.

7. Învățămîntul atât în întregime lui, cît și în sistemizările individuale (știința fie-cărui individ) să urmeze cel puțin în trăsuri generale *culea* pe care a urmat-o în evoluția lui *istorică*. Cunoașterea empirică a fenomenelor să precedeze pe cea rațională; legendele cunoașterea exactă a faptului istoric, etc.

8. Principiile, legile cari stăpînesc fenomenalitatea; normele activității noastre, tot bagajul *rațional* să se aște de cătră *țușii* copilul, — aceasta în interesul unei mai sigure fixări în memorie, a unei mai mari călduri sufletești asimilatoare, cît și în interesul unei aperciperi mai sigure, ca una ce poate fi controlată de profesor în *țușii* geneza ei.

9. Simultaneizarea cât mai absolută. Întregul grup de copii cu cari lucrăm să ajungă aproape la aceeași mișcare de gândire, la aceeași reperiune în clarificarea cunoștințelor.

10. Și în fine al 10-lea principiu, pe care eu l-aș boteza cu un nume foarte obicinuit în sociologie, *principiul democratizării culturale*, tendința de a ridica nivelul masei școlare, tendința de a ajuta elevii slabi să ajungă pe cei buni, tendința de a sădi un fond comun de principii și de idealuri între elementele aceleiași generații. A face posibilă o înțelegere, o solidarizare în această mare diversitate de tendinți și de aspirații, ce se degajează din specializarea excesivă, caracteristică veacului nostru.

Rezultatul unei realizări cât mai apropiate de idealul pedagogilor, a acestor principii, ar fi pe deoparte scutirea de muncă prisoselnică, lăsând inteligențelor alese și timp și energie mentală pentru noi descoperiri, pentru idealuri noi; iar pe de altă parte, ridicarea nivelului cultural al masei, creând astfel un mediu, dacă nu absolut favorabil progresului, cel puțin nereflectar teoriilor ce se pot ivi.

Cu acest fel înalt nu-i de mirare că metoda nouă să fi revoluționat lumea și să fi ridicat așa de sus entuziasmul pentru ea.

De cât, în aplicațiile ei, metoda noastră se coboară din aceste regiuni înalte!

Să încercăm a schița și felul cum aceste principii se aplică, atât ca organizare de învățământ cât și ca realizarea didactică zilnică.

Iată ceea ce mai ales este vrednic de remarcat în organismul nostru școlar:

1. Numărul mare al exercițiilor de aplicare pentru orice idee generală. Probleme, exerciții gramaticale, cărți geografice, etc.

2. Numeroasele exerciții de reproducere, orale și în scris, desfășurate și în rezumat.

3. Învățarea paralelă a mai multor serii de cunoștințe, foarte osebite între ele.

4. Împărțirea timpului de muncă pe unități mici: 1 oră de fiecare obiect în școlile secundare, $\frac{1}{3}$ oră sau chiar 20 minute în cele primare.

5. Muncă fizică, sub formă de gimnastică, lucru manual, exerciții militare etc.

(Va urma.)

Fondul preoțesc și Clasificarea ajutoarelor.

Circularul Preasfinției Sale bunului nostru Arhipăstor dto 20 Nov. a. tr. Nr. 7131/1904, pe lângă resuscitarea datorinței, ce preoțimea o are pentru asigurarea familiilor cu ajutorul fondului preoțesc, negreșit are darul sugestiunii de nouă cugete și idei privitoare la viitorul familiilor lor.

În mersul său progresiv omenimea inventează nouă și tot mai perfecte mijloace de a servii, ca să-și netezească calea apucată spre tot mai mare desăvârșire. Creștinilor peste tot și în special clerului dl Hristos le indică scopul acestei vieți în cuvintele: »Fiți desăvârșiți precum

Tatăl vostru cel ceresc desăvârșit este.« Și înainte stătătorilor puși în serviciul acestui scop, nu le lipsește geniul procreațiunii de mijloace corespunzătoare, fără de cari progresul este iluzoriu.

Este însă cunoscut, că preoțimea diecezei Aradului îndeosebi, străbate de presinte prin un timp de grea cercare, când pedeci nenumărate îi încrucișează calea spre progres. De aceea îndoita activitate, veghere neadormită și meditare necurmată se impune celor ce poartă sabia Duhului, ca biruitori să iasă în contra ispitelor acestei lumi. Căci se știe, că: numai holda udată de sudori produce spice aurii și — sângele vitejilor luptători aduce gloria patriei lor.

Dar' precum în ordinea firii totul se întâmplă după legile din veci nestramutate, — în ordinea morală încă nu poate fi altcum. Așa știm că o cauză sfântă numai prin stăruitoare și perseverentă lucrare se poate câștiga și că însuflețirea duce la victorie. Deci zel și însuflețire i-se cere preoțimei în aceste vremi posomorâte; iar acest zel trebuie susținut și stimulat prin mijloacele de cari dispune guvernul bisericesc.

În firul acestor idei sugerate consider eu fondul preoțesc al diecezei noastre de un mijloc, ce necontestabil are chemarea să potențeze zelul clerului eparhial la ajungerea țintei sale.

Ca membru al bisericii învățătoare nutresc dorința să-mi vad salutea bisericii mele. Deci la întărirea ei în sens ideal, voi să adaug acum o peatră a credinței mele, zidind pe temelul fondului preoțesc.

Un titlu de drept la eterna recunoștință a posterității și-a asigurat inițiatorul fondului nostru preoțesc, și tot cu asemenea considerare dătoarește preoțimea conducătorilor acestui fond până în zilele noastre, căci prin administrarea conștiințioasă am ajuns, ca după restimp de 27 ani să fim îndreptățiți la ajutor statutar pentru văduve și orfani.

În anii 1899 și 1900 deveni mult aghitată chestia fondului preoțesc, căci urmând legilor firii și boldului de existență și preoții, dacă au datoria a-se îngriji de familia cea mare, de biserică cea vie alui Hristos cu toate instituțiunile ei, cu atât mai vărtos s'au simțit datori a-se îngriji pentru asigurarea propriei lor familii pentru cas de nefericire.

Cu multă insistență se cerea atunci, ca fondul preoțesc să se prefacă în fond de pensiuine. Munții din basme se băteau în capete. Și idealistii cu pretensiuni exagerate rămăseră învinși în fața realității, că fondul nefiind destul de tare pentru pensiuini, rămasă și pe mai departe fond de ajutorare, dar pe lângă edarea de nouă statute cari ameliorează starea de drept a membrilor.

Dar cu toată ameliorarea, ce s'a făcut pe calea nouălor statute din vigoare, cred, că dintre membrii fondului nici unul nu poate fi satisfăcut cu ajutorul, ce se pune în prospect văduvelor. După un serviciu preoțesc de 40 ani, abia se împărtășește o văduva de 400 respective 320 și 240 cor. conform clasei parohiei. Când s'a sulevat însă chestia ajutorului pentru văduve s'a discutat și în conferințele preoțești s'a luat în considerare starea actuală a fondului și cu combinațiune matematică s'a aflat, că fără a-l periclita mai mare ajutor nu s'ar putea da. A rămas deci să ne împacăm cu situația.

Cu toate acestea constatate adevăruri, considerând împrejurările actuale în cari se află preoțimea, greutățile ce le întâmpină dela inimizii bisericii, zelul și abnegațiunea ce li-se impune întru apărarea aceleia: statutele fondului nu le află de satisfăcătoare.

Și constat că nu afirm aceasta pentru a face cuiva încredințări de rea intenție, nesubversivând nici un motiv la aceasta, ci împrejurările schimbate în cari ne aflăm, cer imperativ concentrarea tuturor forțelor noastre spre a servi exclusiv bisericii, știind bine, cumcă scris este, că: nimenea nu poate servi la 2 domni. Deci dacă se poate afirma, că soarta preoției în cele materiale s'a ameliorat, cert e, că grija, ce o poartă preotul familiei sale pentru cazul de moarte este motiv de prima ordine, care-l abate dela împlinirea exclusivă a datoriei celei mari față de biserică. Stând așa lucrul, pentru asigurarea familiilor preoțești ar trebui mai mult făcut. Și să nu cerem imposibilul, la ce nu obligă legea morală, ci numai ceea-ce e posibil. Cert e și aceea, că familiile preoțești de clasa I-a sunt mai bine asigurate față de celelalte! Deci dacă mai mult nu se poate face, după combinarea și în proporțiunea contemplată la redactarea statutelor, mă întreb: de ce, să fie 3 clase de ajutorare? De ce să nu poată fi în asemenea măsură ajutate și văduvele de clasa a II-a și a III-a ca celea de clasa I-a? Și repet întrebarea cu atât mai vărtos, încât prin o asemenea procedură nu perd nici preoții de clasa I-a, nu perde nici fondul, ci cel mult va fi necețitat a-și lungi încă zilele tot ca fond de ajutorare fără a-se putea boteză fond de penziune; ci din contră: perderea cea mare o îndură biserică prin imposibilitatea de a subtrage majoritatea preoției dela grija cea mai ferventă a asigurării familiei pe cazul morții, — și a o redă numai grijei ce-i incumbe chemarea preoțească.

Dacă constatăm, că aceasta este o grije, care trebuie eludată, sau e o rană, care trebuie vindecată, nu avem decât din bună vreme să o așezăm sub profilactic. Să nu facem decât aceea ce apostolii D-lui făcură în caz analog. Anume:

Înmulțindu-se creștinii și cu ei multele daruri, cu ocaziunea prânzurilor comune numite agape, ca să nu-și peardă timpul servind meselor, prin ce negligau predicarea și rugăciunea, se ajutară cu alegerea celor 7 diaconi, »Nu este cuvios« — zicea apostolii — »că lăsând noi cuvântul lui Dumnezeu să slugim meselor« (F. A. c. 6. v. 2.) Nu este cuvios — să zicem noi — ca lăsând cuvântul lui Dumnezeu să slujim grijilor familiei; ci să degajăm grija aceasta în sarcina fondului preoțesc, ceea-ce este și echitabil și posibil.

(Va urma).

Defecte.

Sunt câteva luni la mijloc, de când în coloanele acestui ziar se discută chestia catehizării în școlile populare, chestie, ce n'ar trebui discutată, ci cu dragoste îmbrățișată din partea fiecărui părinte ortodox, care poartă pe suflet creșterea tinerelor mlădițe în frica de D-zeu.

Fără îndoială, că așa trebuie să judece fiecare preot condus de chemarea apostolice, concretată lui prin puterea Duhului sfânt.

Dacă lunecăm înapoi în gândul până la acel leat al anilor, când am început a da semn de viață, vom vedea, că hrana sufletească ne-au dat-o preoții nostri, așa cum erau ei neînvățați, și par' că alta era însuflețirea în poporul nostru pe lângă toate neajunsurile și timpurile de grea cumpănă, alta dragostea de neam și biserică, alta viața religioasă morală, prin urmare și îndestularea și fericirea lui.

Trăim într'un timp, a cărui spiritumple și văduhul de răutate, ce ca păcura se lătește până și în colibele cele mai nevinovate a țaranului mult încercat de neajunsurile vremilor. Poporul! Sărmanul popor e sfâșiat în sufletul său, putrăd în viața lui, inconștient în faptele sale; căile, ce-l duc la pierzare sunt mai des umblate, iar căile cele drepte acoperite cu spini.

Decadența morală, fățarnicia și lipsă de caracter au prins rădăcini adanci în bietul popor român.

Îmnurile de laudă către D-zeul puterilor nu se înalță cu acea pietate, de care strămoșii nostri erau călăuziți. Glasul cântăreților sună jalnic în biserică goală de credincioși. Rari sunt, cari mai țin la cele sfinte, rari, cari se împărtășesc cu sfintele taine.

Inteligența — zic în general — intru atât s'a înstrăinat de biserică, încât și se pare minune când în sărbători mari se apropie de sfântul lăcaș al lui D-zeu.

Iată starea noastră de azi! Lucrul, ce trebuie să ne pună pe gânduri, ce cere sanare și păcat strigător la cer ar fi, când preoțimea nu ar uza de mijloacele și darul ce are. Și care mijloc-e mai potrivit pentru regenerarea noastră? *Predica*, pe care se pune așa de puțin pond! Dar dacă poporul e înstrăinat de biserică, dacă nu-l vezi cercetând casa lui D-zeu, cui să predici? Trebuie să cerci și alt mijloc. Potrivit și la loc este *catehizarea*.

Întoarce-te la tinerele mlădițe nevinovate, neatinse încă de spiritul mizerabil, ce stăpânește lumea de acum. Catehizare se cere. Preotul crescând băieții poporenilor săi în frica de D-zeu, ducându-i la bise-

rică regulat, învățându-i la tot ce e edificator pentru ei, va da naștere unui popor religios, stimător de cele sfinte, băgător de seamă de cele mântuitoare.

Azi părinții au neglijat creșterea copiilor lor în frica de D-zeu. Preotul, ca părinte sufletească trebuie să observe aceasta, trebuie să îndeplinească înzecit, ceea ce părinții nesocotesc, e îndatorat a-i atrage la sine și a înrădăcina în ei principiile învățătorei creștine.

Catehizare se impune deci preotului, judecând raportul moral, în care ne aflăm, catehizare se impune și din motivul, că azi ne aflăm în o stare critică, școalele noastre pierd tot mai mult din caracterul profesional și putem purta frica, că le vom pierde și iar ne vom trezi numai cu preoțimea, ca la început.

„Luată dară aminte de voi și toată turma, întru care Duhul sfânt v'a pus pe voi episcopi, cu să păstoriți bine biserica lui Hristos, care a câștigat cu sângele său“ zice apostolul Pavel către presbiterii Efesului. Nu-i este preotului iertat a fi nebagător de samă de darul, ce i-sa dat.

La acest loc ași avea multe de spus. Mă mărginesc însă numai la un fapt. Când mă gândesc la cele ce se petrec la noi, glasul minții se cutremură. Câți sunt de aceia, cari după absolvarea teologiei nu mai dau nici un semn de viață! Mă doare sufletul, când îmi aduc aminte de cele ce am văzut. În casele multor preoți nu găsești un singur ziar românesc, din care să-și câștige hrana sufletească. Despre bibliotecă n'am ce vorbi, sunt și mai puțin. Bine! Dacă un preot, nu are gustul și atragerea de a se îngriji de sine, cum se va îngriji de turma lui concrezută? Ne cetind nimic, trăești izolat de lume, nu te poți însufleți, nu te poți perfecționa. În casa celor mai mulți preoți n'am găsit nici chiar organul oficios, de care însă are mare lipsă. Întrun hotel eram în societatea mai multor preoți. Ne dăsem în vorbă de afaceri bisericesti. Amintese un circular. — L-ai cetit? întreb pe un preot. — „Nu, căci n'am parale să-mi comand „Biserica și Școala“ fu răspunsul. Altul reflectă: „De D-le de aceste am auzit noi destul“ Dar cu toate acestea preotul, care n'are bani săși comande o foaie românească, din toată sărăcia lui înmulți în acea zi venitul hotelierului cu 10 cor.

„Suntem săraci“ se plâng preoții noștri. Au dreptate „suntem săraci“ dar să nu uităm a adauge „spiritualminte“.

Un tânăr talentat, cu bune pregătiri, sărac fiind a voit să recurgă după un stipendiu. Norocul însă n'a voit să fie pe partea lui, căci către câți preoți s'a adresat nici unul nu i-a putut împrumuta „Biserica și Școala“ nici chiar protopopul, fiindcă nici unul nu o abonase. Astfel bietul tânăr ne putând citi nici un concurs, n'a știut unde să recurgă.

Necititul e un defect ce ne bântue, iar cauza ce m'a îndemnat a atinge acest defect, zace în părerea, ce o au mai mulți oameni de seamă ai neamului omenesc, cari glăsuesc, că cultura adevărată nu se câștigă decât prin cetit. Prin cetit devine cine-va luminat și destoinic, cu cari însușiri trebuie preotul român să fie înzestrat.

Când cineva se dedică carierii preoțești să nu aibă de scop ajungerea la pâne, ci identificarea întru toate cu principiile religiunii creștine.

Când vor fi puțini doritori ca prin preoție să ajungă la pâne și mulți cari se vor identifica cu principiile religiunii creștine, sunt sigur, că nu se vor afla preoți cari să se ferească de împlinirea unei misiuni

lor concrezută, cum e catehizarea, și atunci poporul nu va fi atât de decăzut iar păstorii sufletești vor fi cu mult mai bine ascultați și respectați.

Petru E. Papp,
cleric c. III.

Aviz.

Foaia oficioasă »Biserica și Școala« începând cu Nr. 1/1905 numai aceloră se va trimite cari au achitat abonamentul până inclusive 31 Decembrie 1904, și se abonează și pe anul 1905.

Abonamentul pentru Austro-Ungaria :

Pe an e	10 cor. — fl.
„ 1/2 an	5 „ — „
„ 1/4 de an	2 „ 50 „
iar' pentru străinătate :	
Pe un an	14 franci
„ 1/2 an	7 „

Administrația foaii

„Biserica și Școala.“

Arad, strada Révay Nr. 10

AVIZ

La administrațiunea tipografiei diecezane din Arad se află spre vânzare „Tălcuiala evangheliilor“ de fericitul Loga tipărite cu litere cirile în Buda la anul 1835. Prețul de exemplar 2 cor.

Aviz!

Cei ce doresc spre desfacere calendare de pe anul 1905 adreseze-se administrațiunei voastre. Mai avem circa 150 exemplare și acestea le-am reprimat dela cei ce nu le-au putut desface.

Administrațiunea tipogr. diecezane

Arad strada Révay Nr. 10.

CRONICA.

Consistor plenar. Joi în 27 Ianuarie (9 Februarie) s'a întrunit consistorul plenar din Arad. La ordinea zilei a fost alegerea de protoprezbiteri din Siria și Hălmagiu. Precum să știe în Siria a întrunit candidatul Mihai Lucața 37, Filip Leuca 23 și Fabrițiu Manuilă 7 voturi. Consistorul cu totalitatea voturilor a denumit de protoprezbiter al Siriei pe părintele Mihai Lucața, până acuma fost preot în Senteș.

În tractul Hălmașului candidatul Cornel Lazar a întrunit 39 iar Dr. Dimitrie Barbu 28 voturi. Intrând însă recurs contra actului electoral, s'a ordonat investigarea gravaminelor din recurs. În chestia școlii de fete cu internat în Arad, Consistorul delegează un comitet de acțiune din 5 membri anume: Roman Ciorogariu, Dr. N. Oncu, V. Goldiș, Emanuil Ungurean și Dr. Nestor Oprean,

Fundațiunea Negrean. Sâmbătă în 22 Ianuarie (4 Februarie) s'a întrunit în Oradea-mare sub prezidiul P. C. Sale Vasilie Mangra, comitetul administrativ instituit prin testament de către însuși fondatorul de pie memorie Dimitrie Negrean, pentru administrarea fundațiunii sale. A fost ședința de constituire în care s'au dezbătut și stabilit literile fundaționale și totodată s'au luat demersurile pentru inactivarea fundațiunii. Membrii fundațiunii sunt: Vasilie Mangra vicar episcopesc, Vasilie Papp, protopresb. Vașcoului, Dr. Gavriil Cosma și Constantin Popoviciu avocat în Beiuș, Nicolae Zigre secretar cons., Florian Duma avocat, Ioan Pantea comerciant și Ioan Papp directorul liniei ferate Vaskob, toți din Oradea-mare. Ioan Negrean din Fudin, econom ca reprezentantul familiei Negrean. Dr. Nicolae Oncu, direct. băncii Victoria. George Lazar avocat și Roman Ciorogariu director seminarial, toți din Arad. Dintre aceștia au participat la ședință: Vasilie Mangra, Nicolae Zigre, Florian Duma, Ioan Pantea, Dr. Gavriil Cosma, Ioan Negrean, Dr. Nicolae Oncu și Roman R. Ciorogariu.

Fundațiunea va stipendia elevi la școlile de toate categoriile și în special va împărtăși cu ajutoare și pe comercianți și industriași.

Cartea de aur de T. V. Păcățian, a apărut în ediția 2, volumul I și II. Volumul prim a apărut cu eliminarea părților incriminate, pentru cari autorul a fost condamnat și a suferit închisoare. Prețul celor 2 volume 20 cor.

Iubileul episcopului Strossmayer. La 4 Februarie națiunea croată a avut sărbătoare națională comemorativă. În acea zi s'au împlinit adecă nouăzeci de ani dela nașterea arhierelui Iosif George Strossmayer, episcopul din Diakovar, care trăește încă, și cu mâni viguroase cărmuiește în spirit național destinele micii sale eparhii.

Istoria bisericii Românilor din Dacia-Traiană, vol. I., de dl G. M. Ionescu, licențiat în teologie, s'a pus sub tipar. Autorul a lansat în publicitate următorul aviz: Istoriografia românească, a făcut progrese mari, mai cu seamă dela Șincai și Petru Maior încoace, dar ea s'a mărginit aproape exclusiv, numai la istoria politică.

Pe terenul istorico-bisericesc, nu s'a făcut nimic, sau aproape nimic. Trebuie să recunoaștem că Românii de peste munți, atât ortodoxi cât și uniți, au câteva monografii, unele chiar foarte bune, dar în ele nu se tratează de cât viața lor religioasă.

O istorie însă, în care se descrie pe larg întreaga viață religioasă a Românilor atât din Regat cât și de aiurea, nu o avem până azi.

Aceasta este o lacună și încă foarte mare, în literatura noastră.

Cel ce are onoare să vă adreseze aceste rânduri, și-a luat greaua sarcină a înlătura această lipsă. După o muncă de aproape 11 ani, pe acest teren, a reușit să-și procure un material istoric foarte bogat, dela

Arhivele Statului, secțiunea M^{ss} din Academie, din biblioteca fund. Melhisedec din Roman, cum și de prin alte biblioteci publice și particulare, așa că astăzi este pus în plăcuta pozițiune, de a anunța publicului cititor român, punerea sub tipar a primului volum din: *Istoria bisericii Românilor din Dacia-Traiană* operă ilustrată care va apărea consecutiv în cel puțin șase volume (octav) de câte 650—700 pagini fiecare.

Această lucrare va cuprinde întreaga istorie religioasă a tuturor Românilor, începând cu originile creștinismului și vom veni cu istorisirea până în zilele noastre

Din parte-mi n'am cruțat nici osteneală nici cheltuială, pentru buna ei reușită. Costul ei este de 10 lei pentru abonați și 12 lei pentru neabonați. G. M. Ionescu Licențiat în teologie și litere, București, Str. Eminescu Nr. 19.

Sfaturile cele mai de lipsă pentru prăsierea folosirea legumelor. Date de *George Maican*, învățător. Cu mai multe ilustrațiuni în text. Editura librăriei Ciurcu, Brașov 1904. 100 pag. Este o bună carte și se vinde cu modestul preț de 24 fil.

Preotul Gapon. În fruntea muncitorilor ruși din Petersburg, cari au mers să se plângă Țarului în ziua fatală de 22 Ianuarie, când au fost primiți cu gloanțe de puști și tunuri, se află preotul Gapon cu crucea în mână și în ornate preoțești. Preotul Gapon a fost rănit dar a scăpat cu fuga. Despre el scrie „Berliner Tagblatt“: Gapon e un bărbat din popor. El e fiul unui țărăn din guvernamentul Poltava. Gapon s'a ocupat de zile cu viața muncitorilor, umbla des prin casele muncitorilor și fiind predicator de temniță își împărțea micul salariu cu familiile muncitorilor, cari suferiseră mizerie și boală. Avea mare grijă mai ales de fiii muncitorilor și-i indemnă riguros să umble la școală. Fortele energice combăteau Gapon beția între muncitori. El îndeamnă să se ocupe cu lectura și să ia parte la prelegeri publice. Gapon e om cult. A absolvat o școală medie și era orator neîntrecut. Din cauza discursurilor sale energice era mult persecutat de superiorii săi. Zice, că Gapon a fugit într-o noapte din spital și probabil s'a du în Finlanda. S'au luat dispoziții energice pentru prinderea lui.

Știri literare. În editura institutului „Minerva” apărut volum IV. din *Opere complete* de Vasile Alexandri. Volumul acesta de 1170 pag. e al treilea din trei ale marelui poet și se vinde cu prețul de cor. 1, și fil. Cuprinde 12 pieze teatrale. Nu ne indoim de loc acum, când se pot cumpăra pe un preț așa ieftin scrierile autorilor români mai însemnați, cărturarilor noștri grăbi să-și procure aceste scrieri ce cuprind atât bogăție de limbă și gândire.

Istoria lui Stefan cel Mare a d-lui profesor universitar din București *Nicolae Iorga* a fost adusă în fața procuraturii din Brașov și s'a adus asupra ei se tînța de confiscare și nimicire a tuturor exemplarelor ce se vor găsi în Ungaria, afirmative pe motivele următoare:

„La începutul cărții, se spune, că pământul cuit de Români se numia: pământul Românilor, țara românească, apoi la pag. 112 unde se vorbește de Baia, pag. 162, unde se spune că străbunii lui Matiaș purtat căciulă și opinci și au tăiat mămăliga pe talpa de lemn; pag. 168, 170, unde se spune că Stefan era supas intru nimic regelui Ungariei, 174, unde se spune că Stefan Batory era om viteaz, dar care venea totdeauna târziu; 298 unde se vorbește despre înșurubările în Moldova ale Ungurilor din Ardeal; 303

304 unde se vorbește de evanghelia cea nouă propovăduită de Cogălniceanu, de Baia, care pentru Români e mai însemnată decât Corintul, pentru că aici a fost rănit Matia, de sabia moldoveană; 310 despre învierea lui Stefan, să facă dreptate Românilor; 313, 314 unde se vorbește despre înfațire.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei de cl. III. Neagra, se descrie concurs, cu termen de 30 zile, dela prima publicare, în foaia „Biserica și Școala”.

Venitele acestei parohii sunt: 1) usufructul $\frac{1}{2}$ sesii pământ estravilan, 2) birul și stolele îndatinat și 3) întregirea venitelor dela stat, amăsurat cvalificațiunei fiitorului preot.

Recurenții sunt poftiți, ca recursele ajustate cu documentele prescise și adresate comitetului parohial gr. or. rom. din Neagra, să le substearnă la Oficiul protopobital gr. or. rom. din Buttyin (com. Arad), având a se prezenta în care-va Duminecă, ori sărbătoare, în s-ta biserică, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Ioan Georgia* pprezb. Butenilor

—□—

1—3

Conform ordinului Veneratului Consistor ar. dan de dno 21 Ianuarie (3 Februarie) 1905 Nr. 123/905, se descrie de nou concurs pentru parohia vacantă din **Tornea** cu condițiunea cvalificațiunei de clasa a II-a și cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt:

1. Venitul unei jumătăți de sesiune parohială constatătoare d n 24¹⁰⁰⁰₁₀₀₀ jug. catastrale. 2. Birul proțesc uzuat. 3. Stolele legale întregirea dela stat conf. legii.

Văduva repositului preot Pavei Moga beneficiază jumătate din toate venitele până în 10/23 Nov. 1905.

Recurenții sunt poftiți ca recursele instruite cu documentele prescise, adresate comitetului parohial din Tornea, să le substearnă oficiului protopopesce din Arad, având a se prezenta în sfânta biserică din Tornea, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Arad, 24 Ianuarie (6 Februarie) 1905.

Pe baza autorizării primite dela comitetul parohial:

Vasille Beleş, protopop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei **Govoșdia** devenită vacantă prin strămutarea parohului Romul Vațan se descrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele acestei parohii sunt: 1) 30 jughere de pământ arător și fanaț, cu un venit anual de 612 cor., 2) interesele după suma de 418 cor., prețul alor 2 jughere de pământ espropriate de calea ferată, 3) Stolele usuat și birul dela 135 numere de case câte o măsură de cucuruz sfarmat. 4) întregirea dotațiunii preotului din vistieria statului 328 cor. 34 fl. respective 1128 cor. 34 fl.

Doritorii de a ocupa această parohie să-și trimită recursele ajustate conform Regulamentului pentru parohii. P. O. oficiu pprezvitral în M.-Radna, iar dânsii să se presinte pe lângă stricta observare a dispozi-

țiunilor §-lui 18 din acelaș Regulament — în sfânta biserică din Govoșdia, pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Govoșdia, la 9/22 Ianuarie 1905.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu* ppresbiter.

—□—

2—3

Senegin contra tusei, răgușelei, durerii, de pept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoarei și tusei seci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fl. și 2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scriniturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fl. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomac, greața și vomarea, sgărciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1 cor. 20 fl., și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la morburi secrete 1 sticlă 2 cor.

Laxboubons, Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, precum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului numai de cât să comandez **Laxboubons** zacharele purgative. plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, lăuneri, rom și altele. Teea russice, parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articole cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pecum și praf. Ori-ce fel de articol din bransă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

31—43

Cornel Demeter.

apotecar în Szászváros, iskola-utca 46

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada Atzél Péter Nr. 1.

(lângă Crucea Albă).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care căuză îl recomandăm îndeosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.

4—10

**Să Spriginim
propria noastră artă română!**

**Dacă voiți
să aveți
un op de valoare,
științific-literar**

sau
**predici, gazete
sau alte manuale
culese într'un stil
curat românesc,
adresați-Vă cu în-
credere deplină
la**

Domnii preoți și învățători!
Sunt rugați să liină de sfântă datorință
ca toate recvisitele necesare sf. bi-
serici și școli, să 'și-le comande
direct și cu încredere deplină
dela

**Cine oare?
n'ar dori ca
scrierile sale**

să fie ca
executare tehnică
cu gust și înfățișare
plăcută și dragă lașe
atât estern cât și
internă?
Cei ce asta o doresc
adreseze la

Tipografia diecezană

în Arad

strada Révay nr. 10 (visávis de Conzistor).

**Acest atelier
in care e introdusă
cea mai nouă or-
tografie a Acaade-
miei române**

și
provăzută fiind cu
cel mai fin material
promite a fi cu cea
mai strictă atenție
la executarea a ori-
ce lucrări atingă-
toare de arta tipo-
grafică

**Toate tipăriturile
privitoare la comptabilitatea
preoțească și învățătorească, se
capătă numai la tipografia noastră, în
a cărei depozit sunt toate cele de lipsă
comunelor noastre bisericesti-confesionale.**

**Acest atelier
tipografic**

execută prompt,
corect

și
pe lângă asta dela
frați, are în vedere
a executa comande
cu un preț foarte
convenabil.
Toate acestea nu-
mai ca arta română
să prospereze și
inflorească!

**Munca cinstită
impune fraților tot sprijinul!**